

## **Arbejdererindring J.nr. 03/031/01 - Kvinde**

Mit navn er IJ, IJs mand HJ kommer med enkelte kommentarer

### **Hvornår er du født ?**

i 1913

### **Hvorhenne?**

Her i Horsens. Jeg har levet al min tid i Horsens.

### **Hvad lavede dine forældre?**

Min far var bryggeriarbejder alle de år, jeg kan huske. Nede i sådan en rigtig kold kælder, og det var jo derfor vi troede han blev syg, men det siger de derinde at det kan ikke passe, for det var nogen tønder så store, så store. Han skulle vel se til dem og tage prøver af det. Min mor hun gik hjemme og passede os børn og hjemmet.

### **Hvornår blev din far syg?**

Ja det var da jeg var 9 år og jeg er nr. 2 af de 5, så var der jo 3 efter. Jeg var 9 og så var Ejner 7, 5 og den mindste har så været 3 år dengang.

### **Hvad var det for en sygdom din fik?**

Ja det var jo en hjerneblødning han fik. Der er jo ingen der ved.... Men i hvert fald var det slemt.

### **Kom han til at arbejde igen?**

Nej da uha det gjorde han ikke, han kunne hverken gå eller stå da han kom op, eller tale eller noget. Tale ja det kom han da til, men alligevel der var nogen, der ikke kunne forstå ham, men til sidst kunne han da gå byærinder med en stok og en kurv, så gik han ærinder for min mor, for hun havde også lidt skade i hoften. Hun faldt ned ad en trappe da hun var barn og var jo ikke kommet til læge, så var der groet brusk om det, hun haltede lidt., når hun skulle op af en stol, så skulle vi gerne give hende en hånd. Ude i køkkenet der havde hun fået lavet en taburet, sådan en høj henne ved gasbordet, og der kunne hun side og nå alverdens ting, hun kunne lave mad, der var ikke den ting, hun kunne vaske tøj kunne vaske tøj ved det her gasbord, jeg havde 3 brødre, som også var i lære, og da kunne hun vaske tøj der, for hun kunne ikke gå ned i vaskehuset og vaske. Så havde jeg som sagt en søster, hun var gift og hun kom somme tider og hjalp hende og vi andre hjalp jo også.

### **Vaskede hun så tøj til 9 børn i køkkenet?**

Nej hun gjorde, hun havde kun 5, De 2 var taget til Amerika og min 3. søster blev gift og kom ned til Ribe at bo. Min bror, da han tog til Amerika var han vel en 18 år, men han kom hjem efter 10 års forløb, da kom han hjem på besøg og han kom til og så skulle han afsted til Marts, men så skulle jeg konfirmeres til April, så ville han være hjemme, da havde vi sådan mere for-

hold til hinanden dengang. Nu var det jo, jeg vil ikke sige en sensation dengang, men han jo hjem med stor pels og når vi gik nede på gaden, så kiggede de, de kunne straks se det, ikke at det var en amerikaner, og det var jeg jo vældig stolt af, da har jeg været 14 år.

### **Ved du om de fik noget hjælp fra det offentlige p.g.a. din fars sygdom?**

Han fik invaliderente og det fik min mor også, men vi fik ikke socialhjælp, Tværtimod dengang var der nogen, der kunne få brændselshjælp, det kunne min far og mor ikke få, fordi vi havde huset, det gav jo overskud ikke, og ligesådan tøjhjælp kunne de få engang, men det kunne de heller ikke få.

### **Hvad var det for et hus I havde?**

Vi boede selv i stuen og så boede der to hold, 1 hold på 1. sal og så et hold på 2. sal indtil vi blev store, så tog vi selv den øverste og der boede mig og mine brødre, der var 3 værelser så havde vi det.

### **Hvor var det ?**

Det var Istedgade.

### **Hvad nr. ?**

29. Hvis du kommer derned ad så kan du ikke kende det, for det købte min bror da min mor døde.

### **Hvordan havde de fået det hus ?**

Det har vi jo haft, det havde min far helt fra han var gift, altså fra 1. ægtskab, da købte han det, det kostede en 5-6000 dengang, i dag skal de vel have en 3-400.000.

### **Det var ikke almindeligt, at arbejderne havde sådan eget hus på det tidspunkt ?**

Ja altså i Istedgade der var der en telefonmontør, der var vævemester og fængselsbetjente.

### **Var det dem der ejede huse ?**

Det var dem, der ejede husene.

### **Var det så udlejningsejendomme ?**

Ja det var udlejningslejligheder. Da kan jeg huske, når der skulle tapetseres og sådan noget, det gjorde de for lejerne, de har tapetseret mange stuer og ligesådan når de betalte husleje, det var hver 3. mdr. så skulle de have kaffe, så skulle de have huslejekaffe, så fik de kaffe og selvfølgelig med hjemmebag, min mor hun bagte jo alting, og så fik de en kaffepunch og der kan jeg nemlig huske engang, jeg var da konfirmeret, jeg skulle så hente kaffepunchen, og der måtte været kommet eddike i det, for da de smagte på det, sad de og kiggede på hinanden, da smagte det jo ikke som det skulle, så havde jeg jo taget forkert, så måtte jeg jo ud efter den rigtige flaske. Så fik de den jo. (Manden: det gik jo håjtideligt til dengang.)

### **Havde din mor arbejde inden din far blev syg, uden for ?**

Nej hun blev husbestyrerinde hos ham, der 15 års forskel på min far og min mor. Hun havde kun været i huset, og så kom hun i huset hos ham, der var jo 4 børn.

### **Sagde du ikke at hun fik invalidepension ?**

Jo men det var først til sidst. det var i de senere år, det blev selvfølgelig værre og værre med årene. Så fik hun også invaliderente, jeg ved ikke hvad tid, om min far først fik, for han fik jo ....

### **Dvs. at da din far blev syg da klarede I jer for hans invaliderente og så lejeindtægten ?**

Ja og så fik han sygepenge, jeg tror det var 2 kr. Jeg kan huske at vi hentede dem oppe i farvergade, der var sygekassen, der hentede mig og min bror. Min mor kunne jo ikke gå efter dem.

### **Det har været i 22 ca. , da han blev syg ?**

Jeg er født i 13 og jeg har været 9 år, det var derfor at blev tilbudt der med skolen, det var ikke nemt at klare det, der skulle man gå pænt klædt og sådan, nu min mor, hun var fantastisk til at sy, det syede hun om natten, når vi andre var gået i seng, jeg tror aldrig jeg har fået, før til min konfirmation en kjole eller noget, der ikke var hjemmesyet

### **Hvordan klarede I jer med fodtøj det kunne hun jo ikke selv ?**

Nu fik vi i den gade..., det var tøj, der var syet om, det var ikke nyt tøj, min mor skulle nok få lavet det. De var meget mere hjælpsomme dengang, da var der ikke så meget med offentlig, vi har aldrig fået andet end det der, det har vi ikke.

### **I fik nye sko, gik i ikke i træsko som børn ?**

Jo da det gjorde vi, men vi havde da også sko, men det var ikke noget, vi gik med til hverdag, nej det eneste jeg kan huske, og det kan min søster også huske, det var de her træskoringe, men jeg ville ikke have træskoringe under, de her med jern man kunne få dengang, så kom der jo noget andet under, men mine brødre har haft det her og ligesådan ude på snuden.

### **Det ville du ikke have ?**

Nej for de fleste havde ikke det der, de siger: "du har altid været lidt stor på den", men det ville jeg ikke have.

### **Den lejlighed I boede i, hvor stor var den, hvor mange rum var der?**

Ja der var jo 3 rum, men så havde min far fået lavet et rum nede i kældren, og der sov vi børn, der kunne være et par senge, og så var der en gang og så en stol, der kunne stå ved enden. da vi var voksne, så fik vi, det var et stort rum, det var en stor stue, en lille stue og så et soveværelse. Men så fik de skillerum ned og så fik vi en mægtig stue.

### **Hvad med køkkenet?**

Det var et lille køkken?

**Var det et komfur eller gas?**

Nej der var gasbord, det var der min mor sad, der var sådan en terasso plade, der kunne hun side og skure.

**Der var ikke varmt vand?**

Nej det var der ikke da, slet ikke heller ikke centralvarme, vi havde kakkelovn til at begynde med, men så fik vi en kamin engang, og der var også toilet i gården. Men min bror, han er udlært blikkenslager, så lagde han selv toilet ind i gangen, der var jo spisekammer der i gamle dage, et stort spisekammer, men det kunne så tages ud til gangen og så lavede han det der.

**Var der fælles vaskehus for hele ejendommen?**

Ja det var nede i kælderen, ja ja det var det.

**Hvad med bademuligheder, var der noget der?**

Nej vi badede i en gruekedel.

**I gruekedelen?**

Ja det har min den store også gjort. Da vi boede i Østergade under krigen, da kunne vi jo ikke få noget vand og sådan, da var det jo rationeret, når vi havde vasket, det var sådan 3 kareer, da varmede vi vand, og når vi havde vasket så var gruekedlen varm, så varmet vi da vand, og så kom de derop og badede, det var der mange, der gjorde dengang. Vi havde da ellers en brusser i Østergade, det var ikke til at få vandet varmt, det var gas, det kunne vi slet ikke nej.

**Hvor mange boede der i ejendommen?**

Dem på 1. sal og på 2. sal?

**Ja, men var det ældre mennesker?**

Ja det var ældre mennesker, men på 2. sal var det en der var på Crome & Goldschmidt, de havde 4 børn, der var de 3 sådan halvt voksne, den yngste var så på alder med mig. De var 5. Og på 1. sal var der kun 2, det var 7 og ned ved os var vi også 7, det var 14.

**Omgikkes I så hinanden i ejendommen?**

Ja vi havde sådan et stykke havejord til, og der havde vi høns, vi skulle have sådan, at vi kunne få en kyllingesteg og æg. Højere oppe var der lavet sådan en, hvor man kunne side og drikke kaffe, der gik vi tit op og fik kaffe, og de kom også og fik kaffe.

**Drak I kaffe sammen med lejerne?**

Ja ja det gjorde vi, der var mere sammenhold dengang. Naboer kom også ind, min mors hus var faktisk åbent hus fordi hun var så gæstfri, bare nogen ville komme og der kom de så tit, så la-

vede hun kaffe, fordi hun ikke selv kunne gå, så bare der var nogen der ville komme, så var hun glad.

### **Ved du noget om dine bedsteforældre?**

Min bedstefar var slagteriarbejder og min bedstemor gik også bare hjemme, der var også mange børn, og de boede nede i Nygade. De havde også selv hus, de havde et med 6 lejligheder og mange børn, de havde 7. Så døde min bedstefar og så blev huset solgt, så kom hun op i Vestergade.

### **Var det din farfar?**

Morfar.

### **Hvad med din farfar?**

Jeg kender ikke dem, de var døde.

### **Du ved heller ikke hvor han stammer fra i landet?**

Ude på landet et sted, det har vi aldrig gået op i. Han havde en bror Anton der fik blodforgiftning og døde ret tidligt fra mange børn, så kender jeg da ikke andre fra hans familie, det gør jeg ikke, jeg ved ikke, om de har været flere.

### **På det tidspunkt hvor din far arbejdede som bryggeriarbejder ved du hvem der styrede økonomien?**

Ja det gjorde min mor, det er helt bestemt da, og hun var fantastisk økonomisk. Lige siden mine brødre da de kom i lære, de havde jo ikke ret meget jeg kan selv huske, da jeg kom i lære, jeg fik 6,50 i lære penge til at begynde med, men jeg har fået 12 det sidste år der. Min mor havde printet op i en bog, hvad de havde, og så fik vi jo lommepenge, hvad der så var til tilbage bukser og hvad de fik, så blev det trukket fra, jo det gjorde hun.

### **Skulle din far så aflevere hele sin løn der hjemme?**

Ja tobak det købte vi dernede på Nørregade det var sådan en stor pose shagtobak.

### **Var det sådan et fast beløb han fik hver uge?**

Jeg tror han afleverede og så fik han jo nogen penge, jeg ved såmænd ikke, hvor mange det var. Jeg tror nok, at dengang var det mest konerne, nu havde de mest tid til det, ellers synes jeg da at det skulle være manden, men sådan var det i hvert fald hos os, og det har det jo også været hos dig Holger (manden) med at det er moderen. Min far var aldrig med i hvad der sådan skulle købes, det skulle min mor se til.

### **Hvordan var I stillet økonomisk, når I nu sådan fik sygedagpenge i forhold til andre arbejderfamilier, havde i det så endnu dårligere?**

Jo, men jeg må dertil sige, vi har aldrig savnet noget, eller manglet noget, det har vi ikke, og som sagt, siger min mor og far jo altid, det er fordi, at de havde huset, selvfølgelig har det jo

også hjulpet til, for det 1. boede vi selv husfrit og selvfølgelig kostede det jo lidt, skorstensfejer, men der har da været noget i overskud, for ellers kunne de simpelthen ikke have købt det.

**Hvor kom du til at gå i skole henne?**

Vi boede i Istedgade, jeg kom til at gå nede i Tordenskjoldsgade.

**Har du gået i den samme skole hele tiden?**

Jeg gik på den samme skole hele tiden.

**Hvor længe?**

7 år i skole.

**Kunne du godt lide at gå i skole?**

Ja det kunne jeg, jeg var glad for at gå i skole. Jeg kan huske, at min mor sagde: "Jamen skal du regne så mange stykker", det skulle jeg ikke, det var bare noget jeg ville. Så jeg skulle nok have haft lidt mere uddannelse jeg har jo klaret mig.

**Du kunne specielt gå lide regning?**

Ja det kunne jeg nemlig.

**Fik du nogen hjælp til lektierne?**

Nej overhovedet ikke, nej tværtimod kunne jeg hjælpe mine brødre, men de ville ikke have hjælp, det skulle de nok selv finde ud af. Nej det har min mor hjulpet med, det har hun ikke haft tid til, det har hun ikke.

**Ville du gerne have fortsat med skolen?**

Ja det ville jeg gerne.

**Prøvede du på at fortsætte?**

Nej fordi jeg kom jo i lære, jeg skulle i lære sagde min mor.

**Syntes skolen at du skulle have fortsat?**

Nej det var jo kun at de kunne komme over fra 5. klasse, men det var ikke. Det var med 2 eller 3 fra hver skole, der kom derover, det var ikke noget med, som nu da vores børn kom over, men da de skulle over, skulle de til sådan en prøve, så kom de der over.

**Der var ikke nogen af dine søskende der gik mere end 7 år i skole?**

Nej det var der ikke. Så kom de som sagt i lære.

**Hvor mange i din klasse fik mere end 7 år i skole?**

Der var en, der kom over fra vores klasse, det var det eneste. Da var det ikke sådan noget med at de skulle have...Ja nu vilje ikke sige det, for mine børn de er jo selv lærere, men dengang

lærte vi mere, jeg ved det ikke, vores timer var jo længere end de er i dag, ikke, man var mere, de var mere autoritetstro sådan og lidt mere bange. Da glemmer jeg jo aldrig en gang, jeg var til, det var mens Jørgen gik i skole, da skulle vi altid over og høre dem sådan, til afslutning og det var endda skoleinspektøren, og så skulle de til sidst synge en sang og så mens de sang, så ringede klokken, og så stormede børnene udad, jeg sagde også nej da kan det da gå, det kunne vi jo aldrig have kommet i tanke om. Han sad alene og sang, og vi andre, vi sad og kikkede. Det har ikke været Jørgen, måske en af de andre, det kan jeg ikke huske, i hvert fald kan jeg huske det der, han sad der og sang, og børnene rendte ud.

**Havde du nogen bypladser, eller andet arbejde ved siden af skolearbejdet?**

Nej, mine brødre de har gået med avis, men jeg skulle jo hjælpe med at gøre lidt rent og sådan.

**Skulle pigerne hjælpe hjemme, og så drengene havde bud?**

Vi var kun en pige, fordi der er jo forskel, der er 8 år mellem min søster og mig, hende der tog med i sommerhuset, da var jeg så begyndt at arbejde, da min far og mor så rejste i sommerhuset og hun kom med. Nej jeg tror nok, at det var sådan, at piger skulle hjælpe i huset og drenge de skulle have bypladser og avispladser og sådan.

**Hvor meget skulle du hjælpe der hjemme, hvor meget tid her dag f.eks.?**

Jeg skulle hjælpe, jeg havde tid til at lege også, alle børn skulle jo, det var jo ikke kun nogen.

**Blev der mere arbejde du skulle lave, da din far blev syg?**

Nej for jeg var kun 9 år da han blev syg, da havde jeg ikke lavet så meget der hjemme, så jeg kan faktisk huske efter han blev syg.

**Hvad var dine forældres politiske holdning?**

Ja det var Socialdemokrater, det kan jeg godt sige. Derfor sagde min mor også, hun kom ikke meget ud, men når der var valg, så fik hun stadstøjet på og så kom de og hentede hende i en bil, og hun stemte nede i bilen, hun gik ikke op ad trapperne.

**Stemte din far også?**

Ja ja det gjorde han, det er helt sikkert.

**Var de medlemmer af partiet?**

Ja ja det var de. De kom og krævede op fra Socialdemokratisk forbund. det har min mor altid sagt: "det er de eneste, der vil gøre os noget godt, dem skal vi stemme på". Det lagde hun ikke skjul på.

**Var din far faglig aktiv i fagforeningen inden han blev syg?**

Nej det kan jeg ikke huske.

**Abonnerede I på Socialdemokraten derhjemme?**

Ja ja ja det var da helt sikkert. Og Hus og Hjem, kan jeg huske vi havde også, det var jo sådan et gammelt ugeblad, men det byttede vi med de her gamle ovenpå.

**I byttede ikke avis med nogen?**

Nej det gjorde vi ikke, ikke til jeg kan huske, Nej det gjorde vi ikke. Kostede den 40 øre om ugen, det var ikke mange penge, men i forhold måske nok.

**Hvad kom du så til, da du kom ud af skolen?**

Ja så kom jeg i pensionat, det var nede i Nørregade, det var sådan lidt fint pensionat, stuepigen havde da sort kjole og hvidt forklæde, det var sådan forretningsfolk og sådan noget, det var sådan en stor lejlighed, hun havde så en spisestue de kom i.

**Hvad bestod dit arbejde i?**

Ja jeg skulle jo gøre rent, og jeg skulle vaske op og sådan noget, men jeg kom da hjem om eftermiddagen.

**Hvor mange timer var du der så?**

Jeg var der vel fra om morgenen, fra 7 og kom hjem om eftermiddagen.

**Kan du huske, hvad du fik i løn?**

Nej det kan jeg faktisk ikke huske. Jeg kan bare huske, da jeg kom i lære. da fik jeg 6,50.

**Skulle du aflevere noget der hjemme?**

Ja ja det skulle jeg da, så fik jeg lomme penge.

**Hvordan havde du fået den plads?**

Den søgte jeg selv, jeg læste den i avisen, så siger mor: " der er da noget, var det ikke noget for dig ". Jeg skulle jo have en plads og så gik jeg ned og søgte den.

**Hvad ville du gerne have haft?**

Jeg ville jo godt sy, jeg har altid interesseret mig for håndarbejde og noget, men mor syntes at jeg skulle i lære.

**Du var kun på pensionat et år?**

Jeg var der kun 1 års tid, så kom jeg i lære.

**Hvordan fik du den læreplads?**

Ja det er også en, jeg selv søgte, det var nede på Søndergade, nu er der møbelforretning, dengang jeg var der da var der jo, da havde de forretning, det var Magasin, det var byens fineste forretning. De syede jo og da havde vi systue helt oppe under taget, og der var så en direktice og så var vi seks piger, sådan på forskellig trin.



**Hvor mange var i lære?**

Kun en i lære adgangen, så kom der en hvert år, når en anden gik på 2. år, så kom der en, det var ikke et stort sted, men det var da et godt sted. Vi syede selvfølgelig. Så var jeg der til jeg blev udlært, så kom jeg ned til Harald Rix, det var også en forretning. Nej jeg syede først hjemme et stykke tid, men det blev jeg træt af, da havde vi efterhånden taget den lejlighed ovenpå, 2. sal. Det blev jeg træt af og så kom jeg ud til Harald Rix, og der omforandrede vi kun, han havde ikke selvstændig systue, der hvor jeg lærte, der syede de kjoler fra grunden af.

**Hvad vil det sige at sy hjemme?**

Ja for folk.

**Nå du havde selv systue?**

Ja, men det syntes jeg at det blev for...

**Hvor lang var læretiden?**

3 år.

**Hvad blev du sat til da du startede?**

Ja det var vel til at kaste sømme, da havde vi ikke sådan, at de kunne siksak, som de kan i dag, de skulle kastes fint over, og efterhånden kom vi så over til at sy.

**Hvor lang var arbejdsdagen?**

Ja det var fra morgen til aften, jeg tror vi mødte kl- 8,30 og så kom vi jo hjem om middagen og så begyndte vi igen, vi havde 1-1,5 times middag og så kom vi hjem kl 6. Også om lørdagen, da var der jo også åbent.

**Sad du ved en symaskine?**

Nej vi sad..., der var et langt, bor der sad vi, og så var der symaskiner, så kom vi jo hen til maskinerne når vi skulle sy. Det var ikke sådan på bånd og sådan, det var meget håndarbejde, og det skulle jo gøres fint.

**Havde du en lære kontrakt?**

Nej det kan jeg ikke huske, det var bare sådan noget, jeg kan ikke huske vi fik det. og så den dag, så var man udlært og så fik man lidt mere i løn, men det var ikke ret meget mere. Det var derfor jeg syntes at det var for lidt.

**I skulle ikke lave et svendestykke?**

Nej det skulle vi ikke.

**Hvordan fejrede I, at du var udlært?**

Det fejrede vi faktisk ikke, men vi piger lejede da sommerhus, da havde vi da sommerferie på en gang, men ellers fejrede vi det ikke. Vi fejrede kun med en kage til kaffen og til fødselsdage, ellers gjorde vi ikke. Så kom jeg jo dernedtil Rix efter jeg havde været hjemme. Det var Knippel, når vi gik ud på bagtrappen, så kunne vi banke på et vindue og så var der en bager nede i Hospitalsgade og det var Dagmartærter, jeg ved ikke om de kender dem, som blev skåret i 4 stykker, så kunne vi gå hen og så kunne vi række fingre op, hvis vi ville have 4, 5 eller 6, så kom der en med det, det var meget skægt.

### **Var du medlem af en fagforening?**

Jeg var medlem af Syerskernes Fagforening.

### **Hvornår blev du det?**

Ja det blev jeg da jeg kom Rix, for det var de, jeg har jo ikke været i fagforening før.

### **Var der ikke nogen, der var i lære, som var medlem?**

Nej det var der ingen, der var. Det brugte man ikke. Jeg meldte mig nu også ud af Syerskernes Fagforening, jeg var så irriteret. Hvis man blev arbejdsløs der, men man kunne vitterlig sige, at de måtte ikke gå arbejdsløse for så sendte de dem andre steder hen, det kunne de dengang, selv om der ikke var systue, så kunne de sende dem hen, sådan forskellige steder, det kunne de ikke gøre i dag, hvis en er faglært, f.eks. så kan de ikke sende dem hen et andet sted.

**Henvendt til manden:** Den gang du var cigarmager, når du gik, hvis de så sagde, at nu kunne du komme hen og feje sne, det ville I da ikke.

Manden: det kunne vi da ikke nægte.

Kunne I ikke?

Nej nej.

### **Boede du stadigvæk hjemme mens du arbejdede de forskellige steder?**

Jeg boede hjemme til jeg blev gift.

### **Skulle du så stadigvæk hjælpe til derhjemme?**

Nej for så begyndte min mor at få sådan en ung pige i huset.

### **Hvornår var det?**

Ja der var jeg vel en 18-20 år dengang, det gjorde vi.

### **Hvorfor skiftede du egentlig arbejde?**

Magasin blev efterhånden nedlagt, systuen og forretningen.

### **Så kom d til Rix?**

Ja

**Der var du ikke ret længe?**

Jo der blev jeg jo gift, og så holdt jeg op, jeg har da været der 3-4 år.

**Var det et stort sted, var der mange ansatte?**

Ja der var jo butikspersonale, og systue og der var vi en 5-6 stykker, jeg omforandrede jo kjoler. Manden: i selve forretningen var der vel en 25 stykker Den gik jo også ned.

**Gik du så ud og morede dig med dine arbejdskammerater?**

Ja ja uha. vi gik til bal, det kan jeg godt sige, jeg har været meget for at gå til dans. hvis vi ikke gik til bal en gang om ugen, lørdag, der var bal hver lørdag. Jeg kan huske i påsken, Langfredag, da var der jo ikke bal, vi vidste ikke, hvad vi skulle gøre ved os selv.

**Var du tilfreds med at være på den systue der?**

Ja det var jeg udmærket tilfreds med. Dengang var man mere tilfreds, det var udmærket.

**Lavede du andet i fritiden?**

Ja så spillede jeg håndbold og gik også til gymnastik, jeg har også til gymnastik efter vi blev gift.

**Du har ikke gået til noget undervisning eller kurser?**

Nej, da havde man alligevel ikke så meget fritid. Når man kom hjem havde man ikke overskud. Nu syede jeg jo hjemme, ikke til andre, men til os selv og til veninder og min mor og søster, så jeg havde såmænd nok at gøre. Men det var brødløs arbejde, ikke. Det var noget man bare gjorde.

**Hvor mødte i hinanden henne?**

Til bal . Han dansede nemlig noget så knippel, så jeg kan huske at jeg havde en veninde, og når vi var færdig, ja så skulle vi derind. Vi har også gået på danseskole efter vi blev gift, og min veninde og jeg vi er blevet ved med fra vi var en 15 år og så nu, hun blev også gift, og så gik vi alle 4 til danseskole.

**Hvilket år lærte I hinanden at kende?**

Vi blev gift i 36.

**Var I så forlovet inden I blev gift?**

Ja ja vi fik ring på juleaften i 35.

**Så var I forlovet sådan et års tid?**

Ja og da vi skulle giftes, det var i Oktober, så holdt vi op sådan en måned før, det skulle man jo. Da boede de endnu de gamle mennesker, på 1. sal. Jeg kan huske, at hun sagde: "nu skal de snart giftes, de kunne høre symaskinen den snurrede deroppe, da syede jeg løbere til soveværelset, man snoede garn om og syede og så trak man igennem noget a la rya, der syede jeg en stor en og 2 små, og jeg syede sengetæppe og kviltede det, jo det var meget elegant.

### **Boede I til leje der?**

Nej i Tordenskjoldsgade, meget flot lejlighed, det var lige et helt nyt hus, der havde ingen boet, og som sagt, den kostede også var det 600 ja 650 kr. det var mange penge.

### **Ja det var en dyr lejlighed?**

Men så havde vi det værelse ovenpå, som vi måtte leje ud.

Manden: det fik vi 150 kr for.

### **Var det svært at få en lejlighed på det tidspunkt?**

Man kunne jo lettere få ældre lejligheder, men den her var altså meget flot. Så boede vi jo der et par år, så kom han pludselig i tanker om, at han ville have værelset deroppe, så lavede han 2 lejligheder, så ville min mand have at han skulle sætte lejligheden ned, det ville han ikke, så flyttede vi.

### **Hvordan fik I lejligheden, var det igennem en annonce?**

Manden: Vi havde søgt lejlighed gennem hans far, han havde en ejendom, og han boede i Istedgade, der havde hans far sådan en dobbelt lejlighed, en dobbelt ejendom, og der havde vi søgt en lejlighed, så kom han om vi ikke ville have en nede ved ham, og det ville vi jo også.

Manden: Da var det ikke vanskeligt at få lejligheder.

Så flyttede vi om i Kaptajn Andersensgade bagefter. Så ville vi ikke bo der når vi skulle give.

### **Hvordan var lejligheden indrettet?**

Der var badekar, sådan et sød badekar, varmt og koldt vand, men det var også den bedste lejlighed i Horsens.

Manden: Folk rystede på hovedet når man flyttede ind der, og skulle give så meget.

Så stod der i kontrakten at færdsel til og fra arbejde, det skulle foregå ad bagtrappen.

### **Overholdt de det?**

Jo ja det gjorde vi, men det var også pænt uha det var det. Trappen var også pæn, det var sådan med linoleum.

Den vi fik i Kaptajn Andersensgade den var også god, men ikke så god som den.

### **Var der ikke bad derude?**

Jo jo bruser, gasvarmer der var jo varmt og koldt vand, det var meget uhørt dengang.

### **Da I boede i Kaptajn Andersensgade, det har været lige før krigen?**

Ja da krigen brød ud, da boede vi der, for jeg kan huske tydeligt at der blev sådan en larm, så siger jeg til min mand: "Nu kommer tyskerne" fordi vi havde jo snakket om det.

### **Havde du samlet noget udstyr inden I blev gift?**

Ja ja uha, hver ugedag så købte jeg kopper eller sådan noget, jo jeg havde både spisestel og kaffestel, jeg havde ikke sølvtøj, men ellers havde jeg det hele. Lagner og dynebetræk alt, jo det havde jeg.

### **Du må have haft en god løn, når du havde råd til det?**

Da var vi jo forlovet, så fik jeg jo også ja, Holger havde en søster nede ved Jokismen, det var nede på Søndergade, en stor udstyrsforretning, og da kunne vi jo somme tider få noget billigt, og der købte vi nemlig også vores første barnevogn, den købte vi dernede, det var også en meget flot vogn, den kostede 135 kr. Jeg ville give 100 kontant, vi sluttede ved 105, han ville ikke give sig, men det var fordi min søster var dernede.

### **Hvad skulle I anskaffe til den 1. lejlighed I fik, møbler var det ikke temmelig bekosteligt?**

Vi fik nye møbler, vi fik sort soveværelse med bronche, og i stuen da fik vi, sådan spisekrogen, bænke og bord, 3 lænestole og en sofa og et sofabord. Det var nyt, men vi skulle betale af på det.

### **Det var afbetaling?**

Manden: Ja vi havde ikke købt det hele. Så havde vi en forsikring, vi betalte da ikke ret længe på det, så blev vi enige om, at vi ville tage den forsikring, den var jo betalt ud, men så tog vi den, og så ville vi tage det afbetaling, og så betalte vi resten ud.

Manden: Vi skulle købe oppe ved ham møbelhandleren og veksle?, og det kendte vi ikke, pludselig den 1. måned, da så jeg hvor meget vi skulle give i renter, vi havde nær fået et chock, 30 kr. i afdrag og 10 kr. i renter, det kunne vi se, at det blev vanvittigt dyrt, så derfor, så kunne vi få den forsikring udbetalt og så få de møbler betalt.

Men støvsuger fik vi ikke, den købte vi da vi syntes, at vi kunne købe den på afbetaling.

### **Hvornår fik I den 1. støvsuger?**

Året efter vi blev gift. Jeg havde en veninde, der boede nede på Fabrikvej og hun var gift med en sølvsmed, det var temmelig godt, og de havde en støvsuger, og så sagde hun at jeg kunne komme og hente den, og så gik jeg ned og hentede den en gang om ugen, og så støvsugede jeg, og så gik jeg ned med den igen. Men så da vi fik Jørgen, så sagde han, at nu skulle jeg ikke gå ned efter den, nu skulle jeg have en støvsuger, så fik jeg en Nilfisk.

Så da min mor døde, (hun havde en stor), så fik jeg den, og så var der en anden der købte min, for den var temmelig ny, den min mor havde.

### **Når I nu havde råd til at købe nye møbler, var det så ikke fordi at en cigamager tjente temmelig godt?**

Jo der var jo gulvtæpper, der var jo ikke noget der manglede, det var der ikke.

### **Det var ikke almindeligt blandt arbejdere på det tidspunkt, at man sådan købte nye møbler til hele lejligheden?**

Nej nej.

Men nu dem vi kom sammen med, som f.eks. den veninde der og hendes mand, de købte jo også nye møbler, men han var altså på socialkontoret, og så var der en maler, de købte også nye møbler.

Manden: Men mange der blev gift dengang, de kunne slet ikke købe det, de fik jo et bord og 4 stole, eller en saisselon.

Ligesom hjemme i mit hjem.

Konen: Sådan havde min søster det da, hun var nogle år ældre, derfor syntes vi også alle sammen, at det var så elegant der, og det har det vel også været. Jeg kan huske hans tanter, de var derude, de havde jo givet, og de kunne jo ikke komme op fra de stole, de måtte jo have hjælp, de var et par kraftige nogen, kan du huske at de grinede sådan, det var sådan rigtige lænestole.

Manden: Da kan jeg huske, at man gav 5 kr. hver til bryllup dengang.

Konen: Så skulle vi ud og have kaffe.

### **Hvem gav 5 kr.?**

Tanterne, far og søskende.

(side 1 bånd 1 slut).

### **Da I blev gift, var det et kirkebryllup?**

Ja med hvidt langt slør, men den havde jeg også selv syet.

Der var én der hjalp. Ikke smoking, men mørkt tøj. Og det blev holdt omme i afholdshotellet, omme på Nørregade for der havde jeg en bror, han var blevet gift med datteren der, dem der havde hotellet, så der stod vores bryllup.

### **Da var det ikke almindeligt at blive gift på rådhuset dengang?**

Nej det var det ikke, det var i kirken.

### **Du sagde, at du holdt op med at arbejde en måned. før I blev gift, kom du så ikke til at arbejde mere?**

Ikke før, for så kom krigen jo, og da var der jo ikke noget, selvfølgelig har jeg jo altid tjent sådan 1 skilling ved at lave lidt forskelligt fordi jeg kunne sy, ikke.

### **Havde du symaskine derhjemme?**

Uha ja, jeg havde en trædesymaskine, det havde jeg. Men så kom krigen jo, og da den så var forbi, ja så fik vi jo nr. 2, Jørgen blev vel 9 år, der var et ret langt spring.

### **Hvornår fik I den første?**

Den første ham fik vi jo i 1937 og så Erik er født i 45.

### **Ville du gerne have fortsat med at arbejde?**

Nej for det var ikke almindeligt, det var det ikke. Det har der aldrig været tale om. Så fik vi så de 2 piger der, de er hurtige efter hinanden, de var da i gymnasiet a jeg begyndte igen.

Manden: Det var i 1961.

Da jeg begyndte ude ved, da havde vi sølvbryllup, så lå manden ude på sygehuset, da var der en sygeplejerske, hun sagde, om hans kone ikke ville, hendes mand havde en kiosk, sygehuskiosken, det var sådan en der lå derude, og det blev vi så enige om, og så var jeg der i nogle år, og timebetalingen var 2,25 kr. Jeg kan huske, at jeg sagde, at jeg ville have lønforhøjelse, det kunne han ikke give, så sagde Holger: "så hold op", og så holdt jeg op.

### **Hvornår var det?**

Det kan jeg ikke huske, men en 4-5 år har jeg nok været der.

Manden: Du forlangte 50 øre mere i timen, han sagde, at han kunne give 25 øre. Da Irene så sagde, at hun holdt, så kunne hun godt få det.

Konen: Da havde jeg så fået, så var der kommet en bagerforretning nede på Torvet, hvor jeg søgte, der kom jeg så til at stå i den butik.

Manden: Nu sker der jo det der at de starter med et fællesbageri (utydeligt) så siger jeg til min kone: Var det ikke noget for dig at arbejder dernede?, og det var tariffmæssig løn, hun ville kun have det som afløser en snes timer om ugen, men det varede jo ikke længe inden, så var hun ikke afløser der længere, så arbejdede jeg både dag og nat.

Der var 4 andre damer, og hendes salg var meget større end de andres, og så var der jo en der var førstedame, men de havde åben søndag også, og der skulle altid være én af dem lørdag og søndag. Så arbejdstiden den var mange gange til fredag aften kl. 8 og så inden man fik kassen talt op, så var den 9, så startede man kl. 6.30 næste dag, og til 3-3.30 og så på den igen om søndagen kl. 6.30, og igen til 3-3.30. Så var man jo brændt ud.

### **Hvornår var det, at du havde det arbejde?**

Ja hvornår var det, at du var syg, det har været i 65-66.

Jeg holdt op i 74, og da havde jeg været ude ved Lassen i 8 år, og så tog jeg dernedefra for det blev alt for meget.

Manden: Hun var jo lige ved at tjene mere end mig, og det havde vi ikke brug for.

Nej og børnene ville jeg jo også godt være noget for, pigerne sådan.

### **Hvor mange børn fik I?**

4.

### **Med sådan ret stort mellemrum?**

Ja 2 der, og så de 2 sidste, der er kun 16 mdr. imellem der.

### **Har du født børnene hjemme?**

Ja de 2, de 2 sidste, de er født ude..., der var en fødeklinik ude i Torsted, som man skulle betale for, og vi havde råd til at betale for de sidste der, så var vi jo blevet lidt mere velstående.

### **Ville du ikke hellere have født hjemme?**

Nej ikke når jeg havde 2 børn hjemme, det ville jeg ikke.

Jeg nød det. Man havde jo ikke noget, end børnene ind til sig, det var en ældre dame der havde det, og hun kom jo og tog børnene om aftenen og natten, det nød jeg bestemt.

Da vi skulle have nr. 2 pige, da glædede jeg mig ligefrem til jeg skulle derud på den klinik, nu er den altså nedlagt.

Nu kommer de ud på hospitalet og føder. Hvad kostede det dengang, 250 kr.

### **Du fødte den 1. hjemme?**

Ja de 2 første.

### **Var der nogen der hjalp til?**

Det gjorde min søster, hun er knippel til det. Hun passede mig også mens, mens jeg lå i sengen. Men det betalte vi hende da for, men det gjorde hun, og har altid passet dem, jeg har aldrig savnet barnepige, for hun havde ingen børn, så børnene er jo hendes børn, sådan.

### **Så har de ikke være syge ud over almindelige børnesygdomme?**

Nej det har de ikke. Jeg kan huske, at jeg tegnede en forsikring, det var for børnelammelse.

"Hvad siger du", sagde Holger, så for han ud og ned ad trapperne.

### **Hvordan klarede du økonomien da din mand var indkaldt som soldat i slutningen af 30-erne?**

Ja da var jeg da nede på socialkontoret, det var kun 14 dage. Vi vidste jo ikke på det tidspunkt, hvor lang tid det ville tage, og da kan jeg nemlig huske, at da skulle jeg ned og hente penge på socialkontoret, og så kommer jeg hen til lugen, og der står 2 mænd og snakker, og jeg giver ham den her seddel, og så kikker han på den, så siger han: "Næste luge", ja jeg sagde også at jeg kunne have spyttet ham i hovedet, og det var nogen vi kendte.

### **Der var en anden holdning på de offentlige kontorer?**

Ja der var så. Så sagde jeg, at jeg ville ikke derned mere nogensinde. Vi kunne få 19 kr. om ugen i 1939 da jeg blev indkaldt. Og 2,35 kr. for et barn og så kunne man få sin husleje, der fik vi altså det halve af huslejen. Da jeg ventede en af pigerne, så kunne vi få mælkekort, og så kan jeg huske, at min veninde var gift med én der hed Arne Hjort, han var på socialkontoret, og jeg kan huske at jeg sagde: "jeg går ikke ned og henter mælkekort, så vil jeg hellere spise mindre, end jeg vil gå derned". Sludder sagde han, selvfølgelig skal du have dine mælkekort, så skal jeg tage dem med hjem til dig.

### **Hvorfor ville du ikke ned at hente dem?**

Jeg skulle ikke have at de sagde næste luge til mig.

Jeg fik så mælkekort. Det syntes han så alligevel.



### **Hvem stod for børneopdragelsen?**

Ja,

Manden: Det har jeg vist aldrig blandet mig i. Det var vist faktisk mig der gjorde det.

### **Har I snakket om det?**

Nej, jeg tror nok han kendte min holdning, det var at de skulle holdes til lektierne, og de skulle ikke...,

Dengang var det meget almindeligt, at de skulle have bypladser, de har aldrig haft bypladser, jeg kan huske nr. 2 han ville have en avisplads, nej sagde jeg, "du skal ikke have en avisplads". Men det ville han, "men det får du ikke lov til, jeg vil ikke have, at den dag du skal have realeksamen, når du får en dårlig eksamen, så siger du, at det var fordi jeg skulle gå med aviser". Det var min holdning til det. Så han fik ingen avisplads.

Manden: Min kone har altid sagt, at jeg fik ingen, men hvis mine børn får lyst, og de har evner, så skal de holdes til. Men holdes til, det har faktisk gået af sig selv. Jo uha der har aldrig været noget. Jeg har hjulpet dem de første år, og det tror jeg er godt, sådan læst med dem. Nr. 2 det var ham der ville have en avisplads, han er den der, sådan vil jeg ikke sige, at han har været mest oprørt, for det har han ikke, slet ikke, men han skulle nok selv klare den. Men jeg har hørt dem i lektierne, og de har altid læst det de har for, og så har jeg læst det næste, fordi jeg sagde at det kan være, at når de kommer i skole, så kan de ikke det der, jeg ville ikke have et sådan nederlag, det har de da heller ikke, for de har været...

### **Var det 2 drenge og 2 piger?**

2 drenge og 2 piger. De to sidste fik studentereksamen.

### **Var der nogen forskel på hvor meget drenge og piger skulle hjælpe derhjemme?**

Jeg gik jo hjemme, de har faktisk ikke skulle hjælpe til.

### **Heller ikke opvask om søndagen?**

Nej det synes jeg ikke. Bare de ville passe deres lektier, det var nok for mig. Det var det.

Så kom den store på Gedved, og fik realeksamen, han fik 5 kr. om gen i lommepenge, det kunne han få til at slå til. Han cyklede til at begynde med. Så fik han en knallert.

Hvis der var bal derude, så kunne de godt gå fra Gedved og hjem her til Horsens, dem der boede i Horsens.

Manden: Men allerede 8 år efter, da nr. 2 læste, da var det helt skiftet om. De kunne jo ikke køre på cykel derud, da gik der rutebiler.

### **Vi tager perioden før krigen, hvordan indrettede du din arbejdsdag derhjemme, hvornår skulle du op?**

Ja jeg skulle jo op og sende min mand af sted.

### **Smøre madpakke?**

Ja ja, han brød sig ikke om, at den skulle smøres aftenen før, han ville helst, at den var smurt om morgenen, jeg havde jo ikke andet....

Manden: Vi stod op 6.30 for jeg skulle møde kl. 7.30. Men havde middagspause til at begynde med.

### **Så skulle du også lave frokost?**

Ja ja, det skulle jeg.

Manden: Hvad fik man i husholdningspenge på det tidspunkt, 1936 fik man 16 kr. om ugen fik ens kone, og at kunne man betale (utydeligt) og 1 kr. til forsikring og somme tider et par strømper og det kunne hun godt få til at slå til, det eneste det var, det havde vi nu kun i nogen uger, husholdningspenge, fordi når vi så havde gæster, så skulle man købe 4 flødekager, og en flødekage kostede 10 øre, en stang wienerbrød 40 øre, det var 80 øre skulle vi så have en øl, den kostede 30 øre, i en uge, så kunne det blive til 3 kr. mere hun skulle have, det ville sku't have med at gøre. Egentlig så har vi aldrig haft noget der hed husholdningspenge. Der har da været smalhans somme tider, men vi har altid kunne klare det. Vi har aldrig manglet penge, det kan vi godt sige. Vi har aldrig brugt flere penge end vi tjente.

Da vi havde støberi, det var senere.

De første par år vi var gift, min svigerfar han kendte jo det med selv at have et hus, og han sagde pludselig til mig en aften, nu snakkede han ikke så godt, men jeg kunne godt forstå ham, og da siger min svigermor, at han har sagt om jeg ikke kunne tænke mig at låne, det var noget med en ejendom, jeg tror det bare var 3.000 kr. der skulle udbetales, om jeg ikke kunne tænke mi at låne 1.500 kr. og købe sådan en ejendom, og da sagde jeg til ham: "er du da tosset mand, tror du ikke at jeg har nok at betale?" Men så slog jeg det hen, efter han var død, så siger min svigermor, han tilbød dig at låne sin ejendom, det har han da ikke, så kunne jeg godt huske, at han sagde det der, han snakkede jo ikke helt rent ud, og han sagde til mig, sørg for at få en ejendom, så er du med i det.

Oppe på Mølletofte kunne man næsten få en ejendom for at overtage den.

Manden: Det var lige da vi var blevet gift, og vi boede til leje, da kom der en cigarsorterer og sagde: "vil du ikke købe min ejendom?", der var 2 2 værelses lejligheder. Ny ejendom. "Nej" siger hun, du må få den for 8500 den ejendom, og du skal betale 500 ud. Den får du en kvittering på, men du behøver ikke at betale de 500, bare du vil tage ejendommen. Ikke tale om, den ejendom der blev bygget der, den er lige blevet solgt for 360.000 i dag.

Konen: Så fik din bror en lejlighed deroppe.

Manden: Ja man kan du ikke huske, at vi sagde, at det var vel nok godt at vi ikke fik den, for det blæste ind ad vinduerne.

### **Bagte du selv derhjemme?**

Ja ja. Og wienerbrød det lærte min svigermor mig at bage. Jeg kan huske, de sagde: "Du bager sørme bedre end jeg gør", så havde jeg en svigerinde, vi kom også meget sammen, så skulle jeg lære hende at bage, men hun fik det aldrig lært, for der skulle margarine og lige som

bagerne gjorde, over, rulles ud, lægges sammen og rulles ud. Jo jeg bagte wienerbrød, snegle og sådan noget. Vi købte ikke meget. Altså bagerbrød.

### **Syltede og henkogte du også?**

Ja ja, vi havde jo også have derovre.

### **Det var jeres egne frugter så?**

Ja ja.

### **Havde I egen have, eller var det kolonihave?**

Det var kolonihave.

### **Hvor havde I den?**

Manden: Oppe ved svømmehallen i det nordlige kvarter.

Min svigerfar havde en, så kunne vi gå over i vores og hans brors, så vi havde jo 3 haver at færdes i.

### **Hvornår fik I have?**

Efter krigen. Da vi havde fået pigerne da kom vi af med den. Så Erik har været lille, altså ham nr. 2. Så da vi fik de her 2 piger, og når vi så kom derud, de blev jo så beskidte, så sagde jeg, at vi ville ikke have have mere, til at der ud og til at have dem vasket og alt muligt, så kom vi af med den. Efterhånden, når der var sport, Holger og drengene de gik meget til sport, så var de jo over på stadion, og så skulle vi sidde ovre i haven. Jeg har aldrig været haveinteresseret. Jeg ville godt derud, men jeg ville helst ligge på græsplænen, sy og stikke og andet. Men jeg ville ikke gå og rode i en have.

Hvordan vaskede du storvask, f.eks. efter du havde fået den første?

Det vaskede vi nede i kælderen. Jeg havde en gruekedel.

Det var det 1.

Manden: Det var en gasgruekedel.

Der var jo centralvarme, og derfra var der lavet et hul ind i kælderen, og det var så tørre kælderen. Jo det var udmærket.

### **Det var meget moderne på det tidspunkt?**

Ja og så efterhånden, nu da vi kom i Østergade, hvor vi boede inden vi kom hened.

Manden: Da fyrede vi med kul, under krigen, det var der, de kom i bad i gruekedlen.

### **Kom I i Østergade efter Kaptajn Andersens gade?**

Ja efter Kaptajn Andersens gade.

### **Hvornår flyttede I i Østergade?**

Det var før krigen, vi kørte Jørgen i barnevogn, da vi skulle derop. Det har været i 39 eller sådan.

### **Var det en større lejlighed I flyttede i?**

Nej det var også en 2 værelses.

### **Hvornår flyttede I?**

Manden: Vi boede i Kaptajn Andersens gade, der boede vi i stuen, og så blev 1. sal ledig, så er der en fængselsbetjent der køber ejendommen, og så vil han have stuen, så kan vi vel få 1. sal?, "det kan du ikke" sagde han, "for jeg har en god ven der vil have den, ham har jeg lovet den", og så skulle vi op i Østergade.

Konen: Det var ikke let, vi rendte rundt og så på lejligheden, mange de så forfærdelige ud, vi var jo ellers godt vant med lejlighed, så er det ikke rart at komme rundt til sådan nogen uhumskheder. Så er der min venindes mand, ham på socialkontoret, hans far de boede oppe i Østergade, og så sagde han, at der bliver en lejlighed, en stue lejlighed.

Han var vicevært, og den kan I få, så fik vi den. Det var vi glade ved, det var en god lejlighed. Det var selvfølgelig ikke som den 1. vi havde, men den var god, en stor stue, soveværelse og køkken. Men det var jo med kamin, men det var der jo ikke noget at gøre ved.

### **Hvad nummer var det i Østergade?**

Det var 109.

### **Var den lejlighed så sat pænt i stand når man flyttede ind, eller skulle man selv?**

Det skulle vi selv gøre.

### **Også selv betale tapet og maling?**

Manden: Da var jeg ude ved ham og snakke med værten derude, da sagde han til mig mig: "Vil de have en lejlighed eller, vil de ikke have den". "Ja det vil jeg", sagde jeg.

Så kommer hans søn ind, og han var kommet så meget I min kones hjem, så siger han: "God-dag Holger". Så var det sådan ligesom det vendte det hele, og enden blev, så sagde han: "Jamen de siger, at de selv kan gøre det i stand" "ja det kan jeg", "godt så betaler jeg det halve, bare jeg får regningerne". Det var så i orden, jeg kom ikke til at betale ret meget, for jeg købte varerne dernede hvor min bror var trykkerist, i den store malerforretning, og da de hørte det dernede, så kendte de ham Jakobsen, han var en fanden at have med at gøre, så fik jeg nogle gode regninger, og dem betalte han og han sagde mange tak for det ham Jakobsen, da var det jo trukket fra og sådan. Da kom jeg jo ikke til at betale så meget.

Konen: Der boede vi under krigen og det var alle tiders folk der boede deroppe, det kan jeg godt sige. Jeg var ked af da jeg skulle derop, for vi havde somme tider været oppe ved ham Hans, da de blev gift, han boede jo der oppe på hjørnet, og da gik vi fra Kaptajn Andersens gade og helt ud ad Østergade, og der var så sort som i graven, jeg tænkte At der skal du bo. Men det er altså det sted jeg har været mest....., ja jeg er også glad for at bo hernede, men de folk der boede der, de kom hinanden ved.

### **Hvordan viste det sig?**

Ja vi kunne låne, hvis én ikke havde noget, så havde den anden noget, og jeg kan da huske engang vi skulle have gæster, da havde vi ingen brændsel, men ovenpå der boede en sygeplejerske eller pensioneret sygeplejerske fra København, da sagde hun: "Jamen gå da ind og tag en spand koks ved mig", hun havde koks.

### **Hvor havde hun koks?**

Nede i kælderen, der havde vi hver sit rum. Så fik jeg nøglen og gik ned og tog en spand koks. Ligeså med at passe børn, jamen da var mine piger jo små, altså hvis man skulle noget, jeg kan huske at vi snakkede så tit om, at andre unge, nej de kunne ikke for de skulle have børn passet, og det var dyrt, men hun passede da vores børn, hellere end gerne, for da jeg fik nr. 2 der, da lå jeg ude på klinikken, hun var ikke mere end 16 mdr. så boede hun oppe ved hende, og da kan jeg huske, at vi aftalte at hun skulle ikke ud på klinikken, men så sagde jeg til Holger om søndagen: "Du skal tage hende med herud, for jeg kan ikke holde ud, at jeg ikke ser hende", og så tog han hende med. Da vi kom hjem, det 1. jeg sagde jeg ville ave min pige ned ej hende ville hun da gerne have. Men det ville jeg ikke, jeg sagde mit barn hun må være deroppe, men mit barn skal ned at sove om natten, hun skal vide hvor hun hører til. Hun havde en dreng ovre på den anden side, der boede en fængselsbetjent med 4 børn, og den yngste der hed Torben, ja men han boede oppe ved hende næsten altid. Jeg kan huske vi syntes allesammen, at det var noget underligt noget, men alligevel, for det første hun sagde når de stod op, det var at hun skulle gå over og sige godmorgen, de boede lige over for hinanden. At der så skete det tragiske, at den dreng han druknede, det var frygteligt. Men det gjorde gjorde han lige til han var en 16 år.

Manden: De var så glade, de havde fået en båd, så skulle de sejle til Sønderby, og da forsvandt de. De fandt ham til sidst. Du gik ude og ledte herude ved fjorden. der ved Boller.

### **Lånte I også småbeløb af hinanden hvis det kneb?**

Nej det gjorde vi ikke, men ellers alt andet da.

### **Kom I sammen i ejendom, drak i kaffe hos hinanden?**

Ja ja da. I det hus der var et stykke havejord til, og den var delt i tre dele, det forned, det havde vi, der var kun ræs og så æbletræer, men der fik vi kaffe.

Manden: Nu var det heldigt at vi alle havde små børn i det der, og så når sådan et barn havde fødselsdag, så fulgte moderen med.

Konen: Og så havde vi sådan et lille flag når der var fødselsdag i familien, det satte vi så i vinduet, så kunne alle de adresse, nå nu er der fødselsdag derovre, sådan havde de andre også et flag i vinduet.

### **Tog I på udflugt i weekenden med børnene?**

Ja vi cyklede hen til Boller, og tog kaffe med.

### **Var det alene, det var ikke sammen med nogen andre?**

Nej det var alene, jo det kunne da..., da vi var unge, da tog vi meget ud. Jeg kan huske at vi tog ud til Husodde og fik frokost, fordi der spillede vi kort, og så havde vi jo penge, og så pinsemorgen, vi skulle ud at have pinsefrokost. Så havde vi vor dreng med, men efterhånden som vi fik flere børn, så var det ikke til. Vi havde klapvogn med, og så var vi med toget, det kan du fortælle Holger. Vi havde betalt, og så da vi skulle hjem, så sagde han, at vi ikke havde betalt, men det havde vi så. Jo vi har haft meget sjovt sammen.

### **Har I på noget tidspunkt købt ind på "bog", sådan betalt engang imellem hos købmanden?**

Ja herovre, der var en købmand her over på hjørnet, han var sådan aggressiv i det, så sagde han: "Vil De ikke have bog?". Neej sagde jeg så, til sidst fik han mig da overtalt til bog, jo da blev børnene sendt over. Det er da også den eneste gang vi har haft bog.

### **Var det ikke almindeligt ellers?**

Jo det var mest almindeligt, men vi ville helst betale, når vi fik det, det har vi gjort siden.

### **Har I forsøgt at påvirke jeres børn politisk, igennem deres opdragelse, sådan bevidst?**

Manden: Det har vi egentlig aldrig diskuteret. De har også en lidt anden holdning end vi har, de er også opvokset i en anden tid.

### **Har I ikke snakket meget politik i jeres hjem?**

Noget har vi da snakket, men de grinte altid når de sagde: "Mor, hvad stemmer du på?". "Du skal tage at prøve at stemme på noget andet". "Nej" siger jeg så, "det vil jeg ikke".

Manden: Det sjove ved det var selv om deres indstilling, den er som arbejders, men det var sådan for en del år siden, det var ikke godt nok at stemme på socialdemokratiet, Hilmar Baunsgård, da tropper han jo op, og det var sådan, at så kunne man stemme på radikalt venstre, og der kan jeg huske, at jeg var til et stort møde, og der diskuterede vi det der, arbejderne kunne ikke få flertal og des lige, da var er en der sagde, jamen det er vores egen skyld, det er hele vores opdragelse, vi er opdraget til at vi skal blive kontorassistenter, bankassistenter, skolelærere eller jurister, hvis de kan, og så opdrage dem sådan, så kan de da ikke stemme på det parti deres forældre stemte på, så er det de går over til Hilmar Baunsgård for ikke at komme helt over på den højre side, ja det var også rigtigt.

Næ så er kinesere sku' dygtigere, sagde jeg, de kan fandemig opdrage deres deres børn sådan. Men der er noget om det, der er også noget galt herhjemme, at vi, de laveste, som vi siger, arbejderne, de higer kun efter at børnene de skal få det bedre, en større stilling, sådan at de kommer over på den anden side, sådan er det i en nøddeskal.

### **Hvornår fik I radio første gang, kan I huske det?**

Ja det kan jeg huske, det fik vi derhjemme.

### **Fik I det derhjemme, hvornår var det?**

Ja det gjorde vi, ja det, jeg kan da huske at vi havde de her telefoner på, vi sad og lyttede, det har vel været i 33.

### **Fik I så radio med det samme, I blev gift?**

Ja ja.

Det var ikke mange måneder efter, det var nede i Tordenskjoldsgade. 1/2 års tid. Og så skulle vi have en brugt.

Manden: Der var ikke penge til en ny. Så sagde den radiohandler der til os: "Ved du hvad, jeg har sådan en god brugt du skal have Josephsen". Du låner lige den her (utydeligt) og så kan du spille på den lige til den (utydeligt). Jeg sagde til ham, en dag jeg kom ned til ham: "har du ikke snart fundet den?". "Du skal ikke have en brugt, du skal have en ny", sagde han. "Nu betaler du så meget af hver måned, og sådan forholder du dig ellers", og sådan fik vi den radio. Den kan spille den dag i dag. Den erovre i et sommerhus, nu spiller vi ikke på den.

### **Var det almindeligt, at arbejderne på det tidspunkt havde radio?**

Nej nej.

### **Hvornår blev det det?**

I mig hjem, da fik de det også dengang jeg blev gift, jeg har vel været en 18 år dengang. Og inden for cigarmagere, der var vi jo godt med, de købte i stor flok, det var et helt løbeapparat, det var ligesom en cigarkasse, og så stod der sådan en høj lampe på og så var der en skala til at dreje, og så var der sådan en højtaler deroppe, og det kun for at (utydeligt) og der lavede de så sådan en kontrakt der, og så betalte de jo af hver uge, det var jo en sensation. Jeg har været en 18 år dengang.

Ja det er jo over 40 år siden.

### **Hvornår fik I så fjernsyn?**

Det var da vi blev gift.

### **Var I også mellem de første der, sidst i 50'erne?**

Ja det var vi fordi nr. 2 dreng, han ik i skole, han sagde jo, ja nu har de radio, eller nu har de fået fjernsyn, og nu har den og den, til sidst havde vi troen på, at det havde de næsten alle sammen, og så skulle vi da også.

Manden: Så sagde jeg, nu vil jeg gerne have navnene på dem og jeg vil snakke med dem, så var der kun 2 der havde TV, men de andre de tænkte på det. Det var i 1958.

### **Hvilken avis har I holdt?**

Ja vi har holdt Socialdemokraten i 35 år, og hvorfor og så gik vi over til, at vi fik den om morgenen, og så kom jeg ud til en bager, efter jeg havde været dernede, ude ved Lassen, kun om eftermiddagen, og når folk kom, så snakkede de om, hvad der var sket i byen, "jamen har De da ikke læst det?", sagde de så. "Næ". "Men holder de da ikke avisen?". "Jo", sagde jeg så. "men jeg holder Socialdemokraten". "Nå", sagde de så, for det kvarter, det var sådan lige-

som det var sådan finere, men som det skulle være, det var helt ude forbi sygehuset, så sagde jeg til min mand: "selv om jeg er socialdemokrat, så vil jeg have Folkebladet."  
Til sidst så gik Socialen jo også ned.

### **Hvornår var det?**

Her i byen. Det ved jeg ikke. Vi køber den gerne om søndagen når min mand siger: "Skal vi købe en avis", så køber vi aktuelt, BT og Ekstrabladet.

### **I har aldrig byttet avis med nogen?**

Nej. Havde jeg haft min søster i nærheden, så havde vi nu nok byttet. Hun har altid boet omme i Strandgade, det er for langt at rende. Det skal være en temmelig nær, hvis man skal bytte.  
Manden: Jeg vil have en avis hver dag, det har jeg råd til.

### **Har jeres børn været medlem af sådan spejderkorps?**

Ja de har været medlem af FDF. Og af HFS, det er det er en sportsforening.

### **Var det dem selv der ville det, eller opfordrede I dem til det?**

Nej det ville de selv. Deres far har altid været meget interesseret i sport, så det er naturligt at de skulle ind i HFS. Så da nr. 2 han skulle ind, så sagde jeg: "Nej jeg tror han skal i KFUM, de har nok lidt pænere opførsel." "Pænere opførsel" sagde de så, nej så skal du høre dem i omklædningsrummet, når vi har spillet, nej pænere opførsel, og så kom han da også i HFS.  
Så har de også gået i danseskole.

### **Ville de også det selv?**

Nej det er noget jeg har gjort. Den lille, den ældste, jeg glemmer ikke første gang da de kom ind, vi måtte jo gå med dem derned til dans. Så måtte vi godt sidde inde, eller der var sådan en balkon, men de sidste 4 eller 5 gange da måtte vi ikke komme med ind, da ville han selv have dem. Vi var helt imponeret af det, de havde lært i den tid.

Kan du huske det Holger, jeg husker tydeligt Københavnermarchen, han var vel ikke mere end 4 år.

Holger: Det er jo noget der gentager sig i dag.

Nr. 2 han gik vist kun 1 år, han ville ikke. Det ville han ikke gå til. Pigerne har jo gået til det. Jeg syntes at det var et led i deres opdragelse, at de skulle lære lidt.

### **Har I altid været medlem af folkekirken?**

Ja det har vi. Vi er også gift i kirken. Men ellers kommer vi der ikke.

Jeg gør da til jul, domkirken i Ribe.

Manden: Sådan er det vist for de fleste, det er kun til begravelser, konfirmationer, dåb og des lige.

Slut.